

Norges delegasjon
til den europeiske union

Økonominytt

Nummer 3 2020

*Spesialutgave om
Kommissjonens høstpakke*

*Utarbeidet av finansråd Inge
Skeie*

I denne utgaven kan du lese om:

- Det Europeiske semester – Kommissjonens høstpakke
- Bakgrunn om det europeiske semesteret
- Utkast til rådskonklusjoner om den økonomiske politikken i euroområdet
- Kommissjonens vurdering av eurolandenes budsjettplaner
- Kommissjonens vurdering av potensielle makroøkonomiske ubalanser i medlemslandene.
- De økonomiske utsiktene – kommissjonens høstprognose

1. Kommisjonens høstpakke – sentral del av det europeiske semester

Kommisjonen la 18. november frem den såkalte høstpakken som er andre etappe i det europeiske semesteret for 2021. Årets europeiske semester ble sparket i gang da Kommisjonen la frem vekststrategien i september. Høstpakken inneholder:

- Kommisjonens utkast til anbefalinger til eurolandene på områder som er sentrale for virkemåten til euroområdet. Anbefalingen omfatter finanspolitiske, økonomiske og strukturelle spørsmål samt institusjonelle aspekter av Europas økonomiske og monetære union (EMU). I år omfatter anbefalingen også landenes gjenoppbyggingsplaner (Recovery and Resilience Plans), se avsnitt 3.
- Kommisjonens vurdering av eurolandenes utkast til budsjettplan for 2021. Vurderingen tar utgangspunkt i at stabilitets- og vekstpaktens mål for offentlige finanser, særlig målene om offentlige underskudd og gjeld, er suspendert for 2021 (activation of the general escape clause). Kommisjonen vurderer blant annet om landenes tiltak for å bekjempe pandemien er midlertidige, se avsnitt 4.
- En gjennomgang for å avdekke potensielle makroøkonomiske ubalanser (Alert Mechanism Report) inngår også i høstpakken. Med utgangspunkt i en slik indikatorgjennomgang velges land ut som skal gjennomgå en grundigere vurdering (in-depth review), se omtalen i avsnitt 5.
- Høstpakken bygger på Kommisjonens økonomiske fremskrivninger som blant annet viser at verdiskaping og sysselsetting i 2022 forblir lavere enn ved inngangen til pandemien. Samtidig understreker rapporten den store usikkerheten knyttet til den økonomiske utviklingen, se avsnitt 6.
- Hellas ble underlagt forsterket overvåking etter at det økonomiske tilpasningsprogrammet ble avsluttet i 2018. Hensikten er å kontrollere at myndighetene holder seg til avtalen om å fullføre reformer iverksatt under programmet og at de ikke reverserer vedtatte reformer. Som del av høstpakken la Kommisjonen frem den åttende rapporten om forsterket overvåking (enhanced surveillance report). Rapporten konkluderer med at Hellas, til tross for pandemien, har gjennomført tiltakene landet er forpliktet til. Pandemien førte imidlertid til at arbeidet med en rekke reformer midlertidig ble stanset for å håndtere mer presserende utfordringer. De siste månedene har imidlertid greske myndigheter gjenopptatt reformarbeidet i tråd med avtalen.

Foto: Norges Delegasjon til EU

Rapporten om forsterket gjennomgang, som utarbeides kvartalsvis, vil være grunnlaget for Eurogruppens vurdering av om ytterligere gjeldslettelse på til sammen 767 mill. euro gjennom tilbakeføring av ECBs og sentralbankenes gevinster på kjøp av gresk offentlig gjeld under statsgjeldskrisen (SMP og ANFA) samt annullering av opptrappingen av rentemarginen på EFSF (forløperen til ESM som euroområdetets krisefinansieringsmekanisme) faktisk skal finne sted.

- For såkalte programland utarbeider Kommisjonen jevnlig postprogramgjennomganger. Dette gjelder nå Kypros, Irland, Portugal og Spania. Formålet med denne typen gjennomganger er å vurdere om det er risiko for at landene ikke vil kunne tilbakebetale lån mottatt under programmet. Ordningen med postprogramgjennomganger pågår til 75 pst. av landets gjeld til EU-institusjonene er nedbetalt. Kommisjonen konkluderer med at alle fire landene opprettholder evnen til å betjene gjenværende gjeld.
- Romania har vært underlagt prosedyren ved store budsjettunderskudd (Excessive deficit procedure) siden april i år. Grunner er at myndighetene planla for et budsjettunderskudd på 3,8 pst. av BNP i 2019, dvs. vedtak gjort før pandemien. Stabilitets- og vekstpaktens grense er 3,0 pst. Med utgangspunkt i den store usikkerheten som pandemien har skapt, og svekkelsen av offentlige finanser, anbefaler Kommisjonen at det i denne omgang ikke gjøres nye vedtak med sikte på å redusere Romanias budsjettunderskuddet.
- Kommisjonens rapport som analyserer hvordan pandemien påvirker sysselsetting og den sosiale situasjonen i Europa (Joint Employment Report) er også del av høstpakken. En positiv trend i arbeidsmarkedet ble brutt av pandemien. Det fremgår at sysselsettingen både målt i antall personer og som andel av den yrkesaktive befolkningen har falt betydelig. Imidlertid har oppgangen i arbeidsledigheten hittil vært moderat noe som må ses i sammenheng med omfattende bruk av kortsiktige arbeidsmarkedstiltak selv om ledigheten har økt mer blant ungdom enn i andre aldersgrupper. Andelen ungdom som verken er sysselsatt, i utdanning eller i arbeidstrening har økt sterkt. Også arbeidstakere født utenfor EU er sterkt berørt av pandemien. Kommisjonen vil følge utviklingen på arbeidsmarkedet nøye og oppfordrer medlemslandene til å se hen til sysselsettingsrapporten når de utformer gjenoppbyggingsplanene.
- Høstpakken inneholder også en gjennomgang av hvordan Kommisjonen tar hensyn til bærekraftig utvikling og FNs bærekraftsmål i politikktutforming.

2. Bakgrunn om det europeiske semesteret:

Det europeiske semesteret er en årlig syklus for koordinering av den økonomiske politikken i EU. Koordineringen omfatter:

- offentlige finanser gjennom stabilitets- og vekstpaktens regler for blant annet budsjettunderskudd og offentlig gjeld,
- makroøkonomisk utvikling gjennom prosedyren for makroøkonomiske ubalanser både knyttet til ubalanse i utenriksøkonomien, innenlandsk økonomi og i arbeidsmarkedet.
- strukturpolitikk gjennom anbefalinger til landene for å nå målene i EUs vekststrategi, for eksempel mål om økt sysselsettingsandel og mål om redusert frafall i skolen. EUs vekststrategi for 2020 er avløst av European Green Deal som legger vesentlig mer vekt på miljømessig bærekraft.

I tillegg er arbeidet med FNs bærekraftsmål integrert i det europeiske semester. Tidslinjen for det europeiske semester 2021 endres i forhold til tidligere år for å tilpasse semesteret til arbeidet med gjenoppbyggingsfondet (Recovery and Resilience Facility). Nedenfor gjennomgås tidslinjen for det europeiske semester. Hovedvekten er lagt på ordinær organisering. Mot slutten gjennomgås den avvikende tidslinjen for semesteret som nylig er startet og det er tatt inn en figur som illustrerer tidslinjen:

November:

Det europeiske semester sparkes i gang når Kommisjonen legger frem den såkalte høstpakken, som inkluderer Annual Growth Survey (AGS) , Alert Mechanism Report (AMR), Joint Employment Report (JER) og Euro Area Recommendation (EAR). ECOFIN vedtar rådskonklusjoner om AGS, AMR og EAR. Sistnevnte forelegges det europeiske råd før endelig vedtak.

Illustrasjonsfoto: Pixabay

I AGS trekker kommisjonen opp hovedutfordringene for EU og euroområdet, peker ut overordnede økonomiske og sosiale prioriteringer for EU og klargjør overordnede veiledning for medlemslandene. For eksempel står følgende under overskriften rettferdighet: "Promoting effective work-life balance policies, ensuring access to quality childcare and tackling tax and benefit disincentives to working are crucial to increase the employment rates of women and help fight child poverty."

Hensikten med AMR er å avdekke potensielle økonomiske ubalanser. Til det brukes et omfattende sett med indikatorer med tilhørende grenseverdier. For eksempel brukes huspriser og privat sektors gjeld som to av flere indikatorer for å avdekke potensielle ubalanser i innenlandsk økonomi mens lønnskostnader per produsert enhet og betydelige under- eller overskudd i utenriksøkonomien er to av flere indikatorer for ubalanse i utenriksøkonomien. Eurostat sammenstiller indikatorene. Indikatorene og tolkningen av disse er første filter for å finne fem til land som skal undersøkes nærmere mht. ubalanser, se omtalen av in-depth review (IDR) under.

Arbeidsmarkedsrapporten (JER) er også basert på en indikatortilnærming for å belyse utviklingen og tilstanden i arbeidsmarkedet i medlemslandene i tillegg til indikatorer som skal belyse ulike gruppers muligheter på arbeidsmarkedet og omfanget av overføringsordninger. Denne rapporten er et bakgrunn for anbefalinger i landrapportene, se omtale under.

I Euro Area Recommendations (EAR) gis det overordnede råd til eurolandene for bruk når de utformer sin nasjonale økonomiske politikk. For eksempel er det råd om at medlemsland med underskudd i utenriksøkonomien og høy utenlandsgjeld gjennomfører reformer som bedrer konkurransevnen og reduserer utenlandsgjelden. Det er også svært generelle råd som å styrke utdanning og opplæring og investering i mer praktiske ferdigheter.

Februar:

Kommisjonen legger frem landrapporter (Country reports) for alle medlemsland. Disse rapportene omtales gjerne som «Winter Package». I tillegg til en vurdering av den økonomiske situasjonen i landet og av utsiktene inneholder rapporten også en oversikt over hvordan fjorårets tilrådninger er fulgt opp og forslag til nye tilrådninger. Hovedelementene er summert opp i en såkalt «Communication».

Landrapportene inneholder også in-depth review (IDR). På bakgrunn av indikatorgjennomgangen (AMR) identifiserer Kommisjonen land som skal analyseres nærmere for å vurdere hvordan makroøkonomiske risiki utvikler seg og for å vurdere om landet har ubalanser. I landrapportene for 2020 var det 13 land hvor det ble gjennomført IDR. Tyskland og Sverige var blant disse landene.

Resultatet av IDR kan bli som følger; ingen ubalanser, ubalanser, betydelige ubalanser og betydelige ubalanser som krever korreksjon. Land med betydelige ubalanser kan underkastes en såkalt Excessive Imbalance Procedure (EIP). I henhold til EIP kan EU-Kommisjonen anbefale at Rådet krever at land legger frem en korrigerende handlingsplan med tiltak for å korrigere ubalansene med en tidsramme for gjennomføring. Slike planer må godkjennes av Rådet. Kommisjonen og Rådet overvåker gjennomføringen av planene. Til Eurogruppemøtet 30. november skal Hellas åttende rapport (enhanced surveillance report) behandles. På samme møte skal surveillance reports for Kypros (9-ende rapport), Portugal (12-te rapport), Irland (13-ende rapport) og Spania (14-ende rapport).

Medlemsstater i euroområdet som gjentatte ganger unnlater å legge fram korrigerende planer som anses som tilstrekkelige av Rådet eller å gjennomføre dem, står overfor muligheten for sanksjoner, inkludert bøter

Landrapportene inneholder også et eget vedlegg som gjennomgå indikatorer som målet fremgang mot FNs bærekraftsmål. For eksempel for Tyskland gjennomgås utviklingen i 143 indikatorer.

April:

Medlemslandene utarbeidet to dokumenter som går til både Kommisjonen og Rådet:

Et reformprogram (The National Reform Program) som gir en detaljert oversikt over reformer landet vil gjennomføre. Programmet inneholder også en oversikt over reformer som allerede er iverksatt for å imøtekomme fjorårets anbefalinger og også alle andre relevante reformer som er gjennomført siste år.

Stabilitetsprogram (The Stability Programme) for land i eurosone og konvergensprogrammer for land utenfor eurosone. I dette dokumentet skal landene vise både hvordan de ligger an i forhold til sitt mellomlangsigte program (Medium Term Objective) og hvordan de vil forhindre og korrigere makroøkonomiske ubalanser og ubalanser i offentlige finanser. Landene må vise planer for offentlige finanser 3 år fremover. For eurolandene må stabilitetsprogrammene inneholde uavhengige makroøkonomiske fremskrivninger, og forskjeller sammenliknet med Kommisjonens fremskrivninger må forklares.

Mai:

Kommisjonen sender sine forslag til anbefalinger for det enkelte land (Country-specific Recommendation (CSR)) til Rådet. Kjernen i CSR er forslag til reformer det enkelte land trenger å gjennomføre for å adressere landets utfordringer både knyttet til makroøkonomiske ubalanser, utfordringer i offentlige finanser. I de seneste anbefalingene for Tyskland var det kun en generell henvisning til arbeidet med FNs bærekraftsmål.

Juni/juli:

Relevante komiteer i Rådet gjennomgår Kommisjonens forslag til anbefalingen for det enkelte land før Rådet formelt godkjenner de landvise anbefalingene. Det er forventet at medlemslandene tar hensyn til anbefalingene i den nasjonale politikktutforming og i neste års budsjett.

Særlig om Det europeiske semester 2021 – et unntaksår

I år ble det europeiske semester startet i september da Kommisjonen fremmet Annual Sustainable Growth Strategy (ASGS). Denne strategien baserer seg på European Green Deal og har fire hovedprioriteringer, grønn omstilling, digital omstilling, rettferdighet og makroøkonomisk stabilitet.

Medlemslandene er i år oppfordret til å sende inn ett dokument som skal inneholde både NRP (som vanligvis legges frem av medlemslandene i april) og en plan for gjenoppbygging (recovery and resilience plans). En slik plan for gjenoppbygging er nødvendig for at medlemslandene skal få tilgang til gjenoppbyggingsfondet. Dokumentet skal inneholde en oversikt over reformer og investeringer landene tenker å gjennomføre i tråd med retningslinjene for gjenoppbyggingsfondet. Landene er oppfordret til å legge frem dette dokumentet allerede fra 15 oktober i år mens endelig plan for gjenoppbygging skal fremmes fra årsskiftet og frem til midten av april.

Kommisjonens vurdering av landenes plan for gjenoppbygging vil erstatte de tradisjonelle landrapportene dette året. Likeledes vil landvise anbefalinger i 2021 kun rette ser mot offentlige finanser. Det innebærer at det i år ikke vil bli landvise anbefalinger knyttet til strukturpolitikk.

3. Utkast til Rådskonklusjoner om den økonomiske politikken i euroområdet

I utkastet til rådskonklusjoner om den økonomiske politikken i euroområdet er sentrale konklusjoner:

At finanspolitikken støtter opp under oppgangen i alle eurolandene gjennom 2021. Tiltakene bør være tilpasset det enkelte land og samtidig være midlertidige og målrettet. Blir utviklingen svakere enn ventet bør medlemslandene fortsette med koordinerte tiltak for å støtte opp under økonomien. Landene bør fase ut tiltak overfor bedrifter og husholdninger når smittesituasjonen og den økonomiske situasjonen tillater det samtidig som sosiale- og arbeidsmarkedshensyn ivaretas. Medlemslandene bør gjennomføre reformer gjøre helse- og sosialforsikringssystemene mer tilgjengelige og mer bærekraftige. Medlemslandene bør videre legge vekt på kvaliteten på tiltak som gjennomføres og forbedre finanspolitisk styring, herunder regelverk for offentlig innkjøp og grønn budsjettering.

Gjennomføre reformer som bidrar til produktivets- og sysselsettingsvekst, herunder allokering av arbeidskraft og kapital med så små friksjoner som mulig. Samtidig styrke markedenes funksjonsmåte og offentlig administrasjon slik at det bidrar til en rettferdig, grønn og digital omstilling. I den sammenheng kan arbeidsmarkedspolitikken gi viktige bidrag. Adressere skattemessige utfordringer som følger av digitaliseringen av økonomien innenfor OECD-rammeverket, og være klar til å gå videre på EU-nivå innen juni 2021. I tillegg arbeide for fremgang i arbeidet mot aggressiv skatteplanlegging og støtte overgang mot mer bruk av miljø- og karbonskatt.

Det anbefales også å redusere administrative byrder for næringslivet, effektivisere offentlig administrasjon, forbedre regelverket for insolvens og sikre finansiell stabilitet. Det anbefales også å styrke den økonomiske og monetære union, herunder fortsette arbeidet med bankunionen og kapitalmarkedunionen, noe som skal bidra til å styrke euroens rolle i det internasjonale økonomiske system.

Kommisjonens utkast til anbefalinger for eurolandene presenteres for Ecofin 1. desember og skal drøftes av eurogruppen 16. desember. Det ventes at statslederne i mars 2021 tiltrer anbefalingene og at de så formelt godkjennes av rådet.

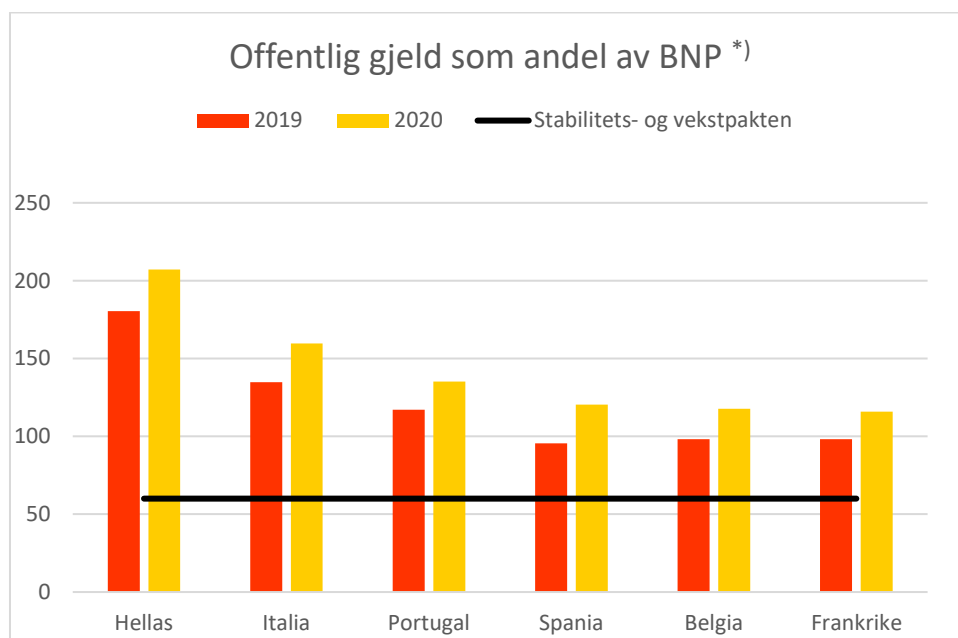

Foto: Consilium

4. Kommisjonens vurdering av eurolandenes budsjettplaner

EU-kommisjonens gjennomgang av eurolandenes budsjettplaner konkluderte med følgende:

- Kommisjonens vurdering er at eurolandenes budsjettplaner for 2021 alt i alt er i overensstemmelse med Rådets anbefalinger fra 20. juli.
- Tiltakene i budsjettplanene er for det meste midlertidige. For Frankrike, Italia, Litauen og Slovakia er vurderingen at enkelte tiltak ikke er midlertidige eller at de ikke har inndekking. Litauen har utarbeidet sitt utkast basert på uendret politikk og er bedt om å levere ny budsjettplan.
- I forkant av pandemien hadde Belgia, Frankrike, Hellas, Italia, Portugal og Spania høy offentlig gjelde og utfordringer med bærekraften i offentlige finanser på mellomlang sikt, se figuren under. Figuren under viser euroland med høyest offentlig gjeld som andel av BNP og sammenlikner denne med stabilitets- og vekstpaktens gjeldsgrense. Landene i figuren står for vel halvparten av samlet BNP i euroområdet. En kan legge merke til at offentlig gjeld i Italia i inneværende år anslås til nesten 160 pst. av BNP. Når disse landene utformer sine budsjetter må de ifølge Kommisjonen fokusere på bærekraften i offentlige finanser.

*) Kommisjonens høstprognose.

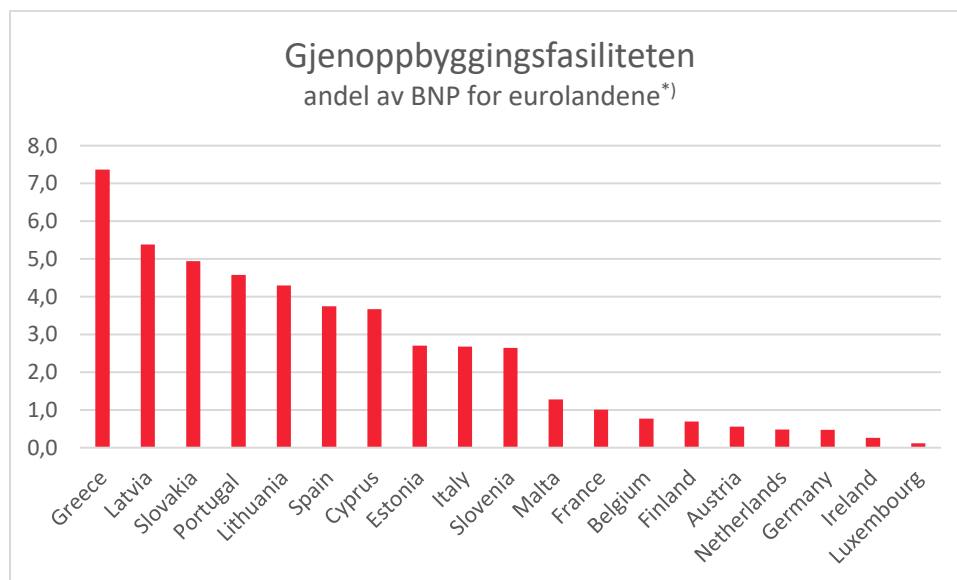
Utgangspunktet for Kommisjonens vurderinger er blant annet at eurolandenes samlede underskudd i offentlige finanser som Kommisjonen anslår til 8,8 pst. av BNP i inneværende år og til 6,4 pst. i 2021. Tilsvarende gir medlemslandenes budsjettplaner noe lavere underskudd begge år, 8,6 pst i 2020 og 5,9 pst. i 2021. Forløpet er sterkt påvirket både av landenes budsjetttiltak som svar på pandemien og at skatteinntekter og enkelte utgifter påvirkes av den økonomiske aktiviteten. Tiltak for å håndtere smittesituasjonen og for å kompensere inntektsbortfall for både bedrifter og arbeidstakere som følge av nedstengningene utgjorde 3,4 pst. av BNP i 2020 og 0,9 pst. neste år. I tillegg kommer andre tiltak som midlertidige skatte- og avgiftskutt og offentlig sysselsettingstiltak. Alt i alt er budsjetttiltak for å bekjempe pandemien anslått til 4,2 pst. av BNP i 2020 og 2,4 pst. i 2021. Den tiltakende smitten kan

forverre både den økonomiske utviklingen og utsiktene for offentlige finanser i 2021 sammenliknet med anslagene over.

Da sjefen for den europeiske sentralbanken (Lagarde) nylig deltok i en utspørring i europaparlamentet var det flere representanter som argumenterte for ettergivelse av landenes gjeld til den europeiske sentralbanken. Til det svarte hun kontant nei. Hun formulerte seg blant annet som følger. «I don't even ask myself the question, it is as simple as that because anything along those lines would simply be a violation of the treaty”.

Gjenoppbyggingspakken for årene 2021-2023 (Next Generation EU) ventes å gi betydelig impuls til økonomien sammenliknet med landenes budsjettforslag. Pakken har et samlet omfang på 750 mrd. euro. Hoveddelen, 672,5 mrd. euro går til det såkalte Recovery and Resilience Facility (RRF) med en fordeling på 360 mrd. som lånes til medlemslandene og 312,5 mrd. (2¼ pst. av BNP) som tilskudd.

I figuren under er landfordelingen av tilskuddsdelen*) vist for eurolandene. Det fremgår at den delen som er avsatt til Hellas for 2021 og 2022 utgjør vel 7 pst. av Hellas BNP i 2019.

*) Av den samlede tilskuddet (312,5 mrd. euro) i forslaget er 70 pst. fordelt på medlemslandene for tildeling i 2021 og 2022. Det er landfordelingen av disse 70 pst. som er vist i figuren, regnet som andel av landenes BNP i 2019..

Foreløpig ikke enighet om verken Gjenoppbyggingspakken (Next Generation EU) eller EUs langtidsbudsjett for 2021-2027

Det tyske rådsformannskapet og Europaparlamentet ble 10. november enige om EUs langtidsbudsjett (MFF2021-27) på 1074 mrd. euro og en gjenoppbyggingspakke for 2021-23 på 750 mrd. euro, begge i 2018-priser. Det har også vært enighet om regler for når brudd på rettsstatsprinsipper skal medføre kutt i budsjettoverføringer til medlemsstater, herunder at sanksjonering skulle kreve kvalifisert flertall. Under den formelle behandlingen i Rådet 16. november stemte Ungarn og Polen imot budsjettenigheten. Deres forslag var at sanksjonsbestemmelsen krever enstemmighet for å utløses. I og med at vedtak om MFF og gjenoppbyggingspakken krever enstemmighet i Rådet, må man gå nye runder. MFF og gjenoppbyggingspakken må også godkjennes i medlemslands nasjonalforsamlinger før den trer i kraft

5. Kommisjonens vurdering av potensielle makroøkonomiske ubalanser i medlemslandene

Frem mot utbruddet av pandemien erfarte eurolandene at de fleste makroøkonomiske ubalansene ble mindre som følge den langvarige økonomiske oppgangen. Samtidig var det mot slutten av oppgangen tegn til overoppheting gjennom økt lønns- og boligprisvekst. Pandemien har endret bildet, og enkelte ubalanser har økt og nye har vist seg. Offentlig og privat gjelde øker nå sterkt. Den makroøkonomiske utviklingen fremover er usikker. Lav økonomisk aktivitet og et svakt arbeidsmarked kan øke omfanget av konkurser og derigjennom smitte over på det finansielle systemet. Samtidig kan sterk korleksjon i både huspriser og lønninger få ytterligere negative konsekvenser for den økonomiske aktiviteten og dermed også for finansinstitusjonene.

Ifølge Kommisjonen vil det bli foretatt ytterligere vurderinger (in depth review) av 12 medlemsland for identifisere og vurdere alvorlighetsgraden i mulige makroøkonomiske ubalanser. Landene er Kroatia, Kypros, Frankrike, Tyskland, Hellas, Irland, Italia, Nederland, Portugal, Romania, Spania og Sverige. Dette er de samme landene som allerede er identifisert å ha ubalanser eller store ubalanser. Vurderingene for disse landene vil bli offentliggjort til våren sammen med stabilitets og konvergensprogrammene.

Også noen land som ikke vil bli underlagt ytterligere vurderinger i denne omgang har utviklingen ifølge Kommisjonen vist muligheter for at ubalanser kan utvikle seg. Kommisjonen nevner særlig Ungarn, hvor offentlig låneopptak i utenlandsk valuta kan bli en bekymring. Også veksten i gjeld som andel av BNP har potensiale for å skape ubalanser. I Danmark, Finland og Luxembourg peker kommisjonen særlig på privat sektors gjeld, mens det er fortsatt vekst i offentlig gjeld i både Østerrike og Slovenia.

6. De økonomiske utsiktene – Kommisjonens høstprognose

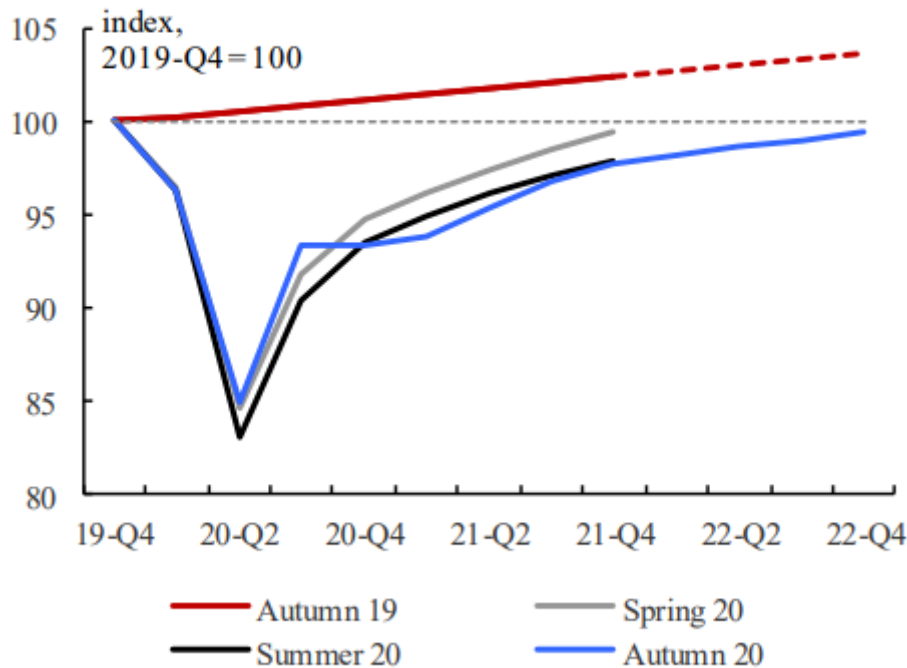
Økonomisk vekst

Kommisjonens høstprognose legges frem i en situasjon med høy smitte og stor usikkerhet. Kommisjonen beskriver selv situasjonen som «Rebound interrupted - resurgence of pandemic deepens uncertainty. Fremskrivningene bygger blant annet på at tiltak for å begrense smitten vil være virksomme gjennom hele fremskrivingsperioden. Smitteverntiltakene forutsettes imidlertid å bli mindre inngripende fremover etter innstrammingene i 4. kvartal i år. Usikkerheten er stor og Kommisjonen presenterer også beregninger for alternativer forløp for smitten. EUs program for vekst og omstilling, Next Generation EU, er bare delvis innarbeidet i Kommisjonens anslag.

EU er sterkt påvirket av pandemien. Aktivitetsnedgangen gjennom første halvår ble avløst av sterk oppgang (10 pst. i euroområdet) i 3. kvartal. Kommisjonen venter at den seneste tids tilstramming av smitteverntiltakene bidrar til nullvekst i 4. kvartal. Til neste år ventes europeisk økonomi å ta igjen noe av det tapte og gjennom året anslår Kommisjonen BNP-veksten til 4,7 pst. for både euroområdet og EU27. Veksttakten ventes å avta i 2022 med en vekst gjennom året på 1,8 pst. i euroområdet. Gitt denne utviklingen vil nivået på BNP ved utgangen av 2022 være marginalt under nivået i begynnelsen av 2019, se figur 1.1.28. Figuren vider også at BNP ved utgangen av 2022 ligger nesten 5 pst. under nivået som ble anslått i fjor høst.

Som årsgjennomsnitt ventes BNP å avta med 7,8 pst. i 2020, og deretter å øke med 4,2 pst. 2021 og 3,0 pst. i 2022. Til sammenlikning anslo Kommisjonen veksten i 2021 til 6,1 pst. så sent som i sommer.

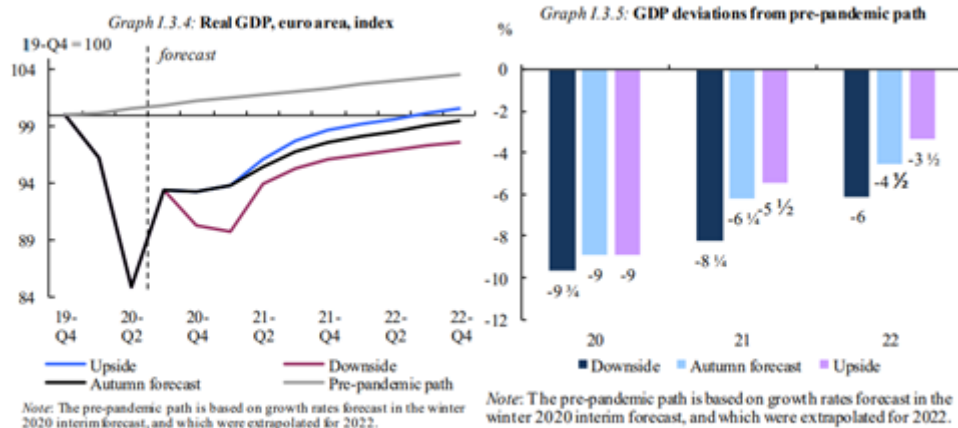
Graph I.1.28: Projected profile of euro area GDP, autumn forecast and previous forecasts

Alle medlemslandene har hatt nedgang i BNP gjennom første halvår. Størst var nedgangen i Spania med et fall på 22 pst. mens Finland ligger i den andre enden av skalaen med en nedgang i første halvår på snaut 6 pst. Til sammenlikning var nedgangen i euroområdet på 15 pst. I 3. kvartal i år var det oppgang i alle land det finnes statistikk for. Sterkest var oppgangen i Frankrike (16,0 pst.) og Spania (12,9 pst.). Oppgangen var svakest i Latvia (0,5 pst.), og Finland (0,9 pst.) og med en vekst på 10,0 for euroområdet.

Alternative beregninger

For å belyse usikkerheten ved den videre utviklingen har Kommisjonen gjennomført to alternative beregninger. Begge alternativene knyttes til pandemien. Det positive alternativet kan ses i sammenheng med at en vaksine blir tilgjengelig hurtigere enn ventet mens det negative alternativet ses i sammenheng med at pandemien i vinter blir mer omfattende enn lagt til grunn. Kommisjonen har oversatt endringer i pandemien til sine økonomiske modeller. For eksempel blir en mer omfattende pandemi antatt å øke sparingen til både husholdninger og bedrifter og øke risikopremier. Beregningene er oppsummert i figurene 1.3.4 og 1.3.5 under.

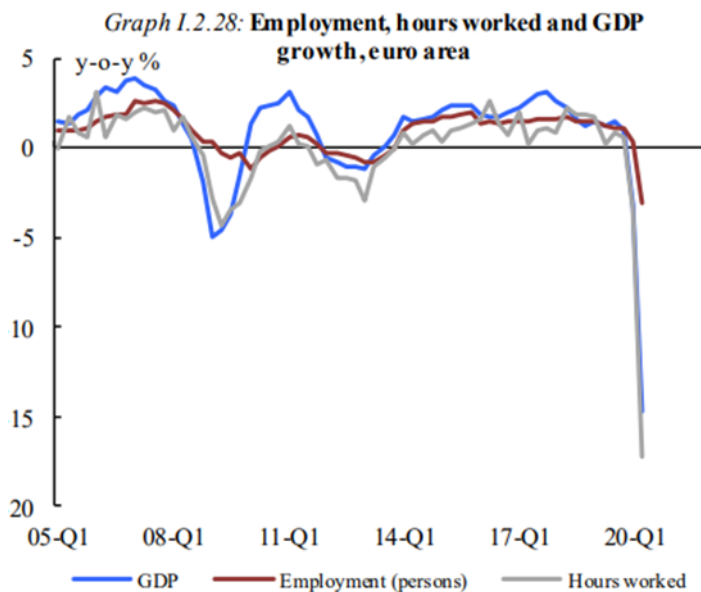
I det negative scenariet (Downside) faller BNP i euroområdet med 3½ pst. i 4. kvartal i år og viser ytterligere noe nedgang i 1. kvartal 2021. Ved utgangen av 2022 ligger BNP i euroområdet vel 2 pst. under starten på 2019. Virkninger på andre økonomiske størrelser er ikke vist i Kommisjonens rapport.

Arbeidsmarked

Nedgangen i sysselsatte personer gjennom første halvår (3,2 pst. i euroområdet) var vesentlig mindre enn produksjonsnedgangen (15,1 pst. i euroområdet). Samtidig økte arbeidsledige personer mindre enn sysselsettingsnedgangen skulle tilsi. Denne utviklingen må ses i sammenheng med omfattende tiltak for å unngå massearbeidsløshet så som korttidsarbeid, permitteringer og lønns subsidier.

I tillegg anslår Kommisjonen at arbeidsstyrken er redusert med 2,7 pst. som følge av at personer som mistet jobben har trukket seg ut av arbeidsmarkedet. Det har lagt en tilsvarende demper på ledighetstallene.

Figur 1.2.28 under viser utviklingen i BNP og sysselsetting tom. 2. kvartal i år for euroområdet. En legger merke til at utførte timeverk falt vesentlig mer enn sysselsatte personer og også mer enn BNP. Den store forskjellen mellom utførte timeverk og sysselsatte personer må ses i sammenheng med at utførte timeverk måler faktisk antall timer med arbeid som utføres. Personer som var borte fra jobben men på ulike tiltak, for eksempel lønnstilskudd til personer i næringer som var stengt ned, regnes i statistikken som sysselsatte selv om de ikke utfører arbeid.

Fremskrivningene viser at arbeidsledigheten i euroområdet ventes å øke fra 7,5 pst. i 2019 til 9,4 pst. som gjennomsnitt for 2021 for så å avta til 8,9 pst. i 2022. Blant eurolandene var ledigheten lavest i Tyskland i 2019 (3,1 pst.) og kommisjonen ventet at også i 2022 vil Tyskland (3,8 pst.) ha denne posisjonen. Ledigheten i euroområdet er høyest i Hellas og Spania, så også i fremskrivningene. For 2022 anslås ledigheten i Hellas til 16,7 pst. og i Spania til 17,3 pst.

Lønns- og prisvekst

Lønns- og prisveksten i euroområdet er lav. I 2019 økte lønnsveksten (Compensation of employees per head) med 2,0 pst. I euroområdet og Kommisjonen ventet at lønnsveksten holder seg i området 1,2-1,4 pst. fremover. I både august og september i år var veksten i konsumprisene i euroområdet negativ og Kommisjonen ventet prisvekst nær null for andre halvår. Fall i energipriser og styrkingen av euroen har påvirket prisveksten. Kommisjonen ventet at konsumprisene fremover blant annet vil være påvirket av lav kapasitetsutnyttning styrkingen av euroen frem til nå. I motsatt retning trekker forstyrrelser på tilbudssiden, fort eksempel at mange tjenesteleverandører må operere langt under full kapasitet, noe som øker kostnadene og kan bli veltet over i prisene. Kommisjonen ventet at prisene gradvis skal ta seg opp fremover og komme opp i 1,3 pst. som gjennomsnitt for 2022.